

RECTIFICATIE EN AANVULLING BETREFFENDE HET VOORKOMEN VAN NOORD-AMERIKAANSE AQUATISCHE MOLLUSKEN IN HET BINNENWATER VAN WEST-EUROPA

H.K. Mienis

Rectification and addition concerning the presence of North American aquatic molluscs in the inland waters of Western Europe
A malfunction during the electronic dispatch of Table 1 in Mienis (2001) resulted in the shift of two symbols to the wrong column. Therefore a correction of Table 1 is given. A recent publication by Renker & Kobialka (2001) concerning the increasing presence of *Gyraulus parvus* in northwestern Germany raises the question why this species has never been encountered in the Netherlands.

Het werken met elektronische bestandsdelen heeft zijn voordelen: snelle uitwisseling van gegevens, het razendsnel versturen van manuscripten over grote afstanden, het aanbrengen van veranderingen of verbeteringen in een minimum van tijd, etcetera. Toch levert het soms ook problemen op. Een bekend euvel is de verschuiving die kan optreden in elektronisch verstuurd tabellen. Helaas is dit onlangs ook gebeurd met de tabel in het artikel betreffende de Noord-Amerikaanse aquatische mollusken, die in West Europa voorkomen (Mienis, 2001). De tabel vertrok correct uit Israël, maar binen de luttele seconden dat het duurde totdat het artikel bij de redactie arriveerde, waren twee symbolen er reeds in geslaagd om van plaats te veranderen. *Physella gyrina* hoort volgens de tekst thuis in de categorie van permanent aanwezige populaties (op zijn minst in Groot Brittannië), terwijl *Helisoma nigricans* onder de categorie van nog niet gevestigde exoten valt. Vandaar dat hier nogmaals de tabel in de juiste vorm gegeven wordt (Tabel 1).

Ik maak tevens van de gelegenheid gebruik om de geïnteresseerden in zoetwatermollusken te attenderen op de mogelijke aanwezigheid van de Noord-Amerikaanse *Gyraulus (Torquis) parvus* (Say, 1817) in Nederland. Deze soort wordt niet genoemd in Gittenberger et al. (1998), maar wordt steeds meer een heel algemene verschijning in Duitsland.

Renker & Kobialka (2001) hebben onlangs een overzicht gegeven van de bekende vindplaatsen van deze

soort in Neder-Saksen, Noord-Rijn-Westfalen en Hessen. Uit hun verspreidingskaart blijkt dat de soort bekend is van een groot aantal vindplaatsen langs de Rijn en één stip staat zelfs (ten onrechte?) op Nederlands grondgebied ten oosten van Arnhem. Hoewel het hier Amerikaanse slakken betreft, hebben ze geen paspoort nodig om de grens over te komen, met andere woorden: Waarom komt deze kleine Schijfhoren in de Duitse Rijn wel voor en in het Nederlandse deel niet?

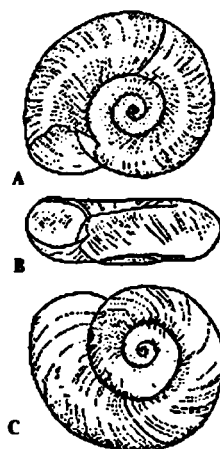
Gyraulus parvus lijkt heel sterk op de Gladde schijfhoren *Gyraulus (Torquis) laevis* (Alder, 1838). Eigenlijk kan alleen anatomisch onderzoek zekerheid geven wat betreft de determinatie. Voor de anatomische verschillen tussen *Gyraulus laevis* en *Gyraulus parvus* wordt dan ook verwezen naar de bekende monografie van Meier-Brook (1983). Zijn afbeelding van een schelp van *Gyraulus parvus* is hier gereproduceerd in bovenstaande figuur.

Volgens mij ligt hier een mooi onderzoek voor het grijpen en het zal mij dan ook benieuwen wie er in zal slagen om *Gyraulus parvus* voor het eerst op Nederlandse bodem te lokaliseren.

In Duitsland komt *Gyraulus parvus* niet alleen vrij algemeen voor in afgesneden meanders van de Rijn, maar ook opvallend veel in nieuw aangelegde plasjes/meertjes langs snelwegen. Dergelijke plasjes zijn ook algemeen aanwezig in Nederland vooral bij zogenaamde 'klaverblad'-kruispunten.

Literatuur

- Gittenberger, E., A.W. Janssen, W.J. Kuijper, J.G.J. Kuiper, T. Meijer, G. van der Velde & G.A. Peeters. 1998. De Nederlandse zoetwatermollusken. recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. - Nederlandse Fauna, 2, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden. 228 pp.
- Meier-Brook, C., 1983. Taxonomic studies on *Gyraulus* (Gastropoda: Planorbidae). *Malacology*, 24(1-2): 1-113.
- Mienis, H.K., 2001. Noord-Amerikaanse aquatische mollusken die voorkomen in het binnenwater van West-Europa. *Spirula - Corr.-blad Ned. Malac. Ver.*, No. 320: 54-55.
- Renker, C. & H. Kobialka, 2001. Beiträge zur Molluskenfauna des Weserberglandes: 5. Neue Vorkommen von *Gyraulus parvus* (Say 1817) in Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen und Hessen (Gastropoda: Planorbidae). *Mitteilungen der Deutschen Malakozoologischen Gesellschaft*, 66: 1-8.

Gyraulus (Torquis) parvus
(Say, 1817) naar Meier-Brook (1983: Fig. 49A-C).

Tabel 1: Noord Amerikaanse aquatische mollusken die (mogelijk) in het binnenwater van West Europa voorkomen.

Taxon	permanente populaties	
	aanwezig	nog niet gevestigd
Physidae		
<i>Physella acuta</i> *	(x)	
<i>Physella gyrina</i>	x	
<i>Physella heterostrophra</i>	x	
Planorbidae		
<i>Gyraulus parvus</i>	x	
<i>Menetus dilatatus</i>	x	
<i>Planorbella duryi</i>		x
<i>Helisoma nigricans</i>		x
Lymnaeidae		
<i>Pseudosuccinea columella</i>		x
Dreissenidae		
<i>Mytilopsis leucophaeta</i>	x	
Sphaeriidae		
<i>Musculium transversum</i>	x	
Totaal	6 (7)	3

* Zo goed als zeker van Amerikaanse oorsprong, maar identiteit met een Noord Amerikaanse soort nog niet bewezen